

Nr 83.

Ankom till riksdagens kansli den 20 april 1945 kl. 1 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1945/46 till viss maskinanskaffning för flygtekniska försöksanstalten m. m.

(1:a avd.)

I propositionen nr 126 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 2 mars 1945, föreslagit riksdagen att

dels till Flygtekniska försöksanstalten: Anskaffning av vissa maskiner under tionde huvudtiteln för budgetåret 1945/46 anvisa ett reservationsanslag av 70 000 kronor,

dels ock till Om- och tillbyggnad av flygtekniska försöksanstaltens verkstadsavdelning å kapitalbudgeten, statens allmänna fastighetsfond, för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 143 000 kronor.

De höga hastigheter, som numera förekomma inom flygtekniken, särskilt vid störtdykning, ställa utomordentligt stora krav på flygmaterielen. För ett vetenskapligt studium av de problem, som härmed äga sammanhang, använder man sig av s. k. höghastighetstunnlar, i vilka — vanligen medelst elektriska fläktanordningar — mycket höga vindhastigheter kunna åstadkommas och samtidigt undersökningar i olika hänseenden verkställas å i tunnarna anbragta flygplansmodeller.

1943 års riksdag (skr. nr 26) anvisade dels å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond ett reservationsanslag av 180 000 kronor till byggnad för en höghastighetstunnel vid flyktekniska försöksanstalten dels ock å driftbudgeten under tionde huvudtiteln ett reservationsanslag av 317 000 kronor till utrustning m. m. av nämnda byggnad.

I skrivelse den 19 februari 1945 har *styrelsen för flygtekniska försöksanstalten* hemställt, att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1944/45 måtte anvisas dels ett reservationsanslag av 70 000 kronor för anskaffning av vissa verktygsmaskiner dels ock ett investeringsanslag av 143 000 kronor för tillbyggnad och ändring av anstaltens verkstadsavdelning.

De ifrågavarande verktygsmaskinerna vore erforderliga för att försöksanstalten skall kunna tillverka de vingar, flygplan och andra försöksobjekt, vilka skola undersökas i höghastighetstunneln, och som visat sig icke kunna, såsom tidigare beräknats, erhållas genom beställning hos enskilda industri-

företag, enär dessa hade brådskande egna arbeten och därjämte hade brist på kompetent arbetskraft. De för ändamålet erforderliga maskinerna vore 1 universal fräsmaskin med minst omkring 1 000 mm bordrörelse, 1 planslipmaskin med samma bordrörelse samt 1 mindre kopieringsfräsmaskin för mindre arbetsstycken, samtliga med tillbehör. Kostnaderna för dessa maskiner inklusive tillbehör beräknades uppgå till i runt tal 70 000 kronor. Anskaffningen av maskinerna skulle även i hög grad öka anstaltens möjligheter att hålla arbetarstammen jämt sysselsatt.

Till stöd för sin hemställan om medel för tillbyggnad och ändring av anstaltens verkstadsavdelning har styrelsen framhållit, att den av utvecklingen av verksamheten vid anstalten betingade utökning av verkstadsavdelningens maskinpark, som redan skett, medfört att belastningen på verkstadsgolvet blivit för stor samt att utrymmet i verkstaden och därtill anslutna förrådsutrymmen blivit för knappt. Den ökade belastningen å verkstadsgolvet hade medfört, att då arbetsmaskinerna vore i drift kraftiga vibrationer uppstode i detsamma, så kraftiga till och med att risk för golvet utmattning inom en snar framtid kunde föreligga. En stark sprickbildning i bjälklaget hade redan uppstått. Förutom denna risk medförde förhållandet ett mycket menligt inflytande på arbetsresultatet i maskinerna. En med kraftigare bjälklag försedd utbyggnad av verkstadsavdelningen vore sålunda erforderlig. Byggnadsstyrelsen hade verkställt utredning rörande erforderlig omändring och tillbyggnad av verkstadsavdelningen samt därvid beräknat kostnaderna här för till 143 000 kronor.

Departementschefen har för egen del i ärendet anfört följande.

Vid beräkningen av det av 1943 års riksdag beviljade anslaget å 317 000 kronor till utrustning och inredning av byggnaden för en höghastighetstunnel vid flygtekniska försöksanstalten kalkylerades icke med några kostnader för anskaffning av maskiner för tillverkning av sådana försöksmodeller som skulle provas i tunneln. Styrelsen för anstalten säger sig ha räknat med att för denna tillverkning kunna anlita enskilda industriföretag. Såsom framgår av styrelsens nyss återgivna skrivelse torde emellertid denna förväntan icke komma att infrias. För att tunneln, som inom den närmaste tiden blir färdig att tagas i bruk, skall kunna fylla sin funktion erfordras således åtgärder som möjliggöra för anstalten att i annan ordning tillgodose sitt behov av försöksmodeller. Styrelsen har härutinnan föreslagit, att anstalten måtte förse med maskiner för egen modelltillverkning samt att för ändamålet måtte anvisas ett anslag å 70 000 kronor. Då någon annan och bättre lösning av problemet icke lär vara för handen samt den ifrågasatta maskinanskaffningen även i andra hänseenden synes vara till fördel för anstaltens verksamhet, biträder jag styrelsens förevarande förslag.

Beträffande anstaltsstyrelsens hemställan om medel för om- och tillbyggnad av anstaltens verkstadslokaler framgår av utredningen, att dessa lokalutrymmen redan nu knappast äro tillräckliga samt att en stark sprickbildning uppstått i bjälklaget. Jag vill vidare framhålla, att det av mig nyss förordade tillskottet till anstaltens maskinpark medför ökat behov av verkstadsutrymmen. Med hänsyn härtill förordar jag, att anslag för ändamålet äskas av riksdagen. Mot det beräknade beloppet, 143 000 kronor, har jag intet att erinra.

Då maskinerna torde kunna beställas och byggnadsarbetena igångsättas så snart medel för ändamålet anvisats av riksdagen och utan avbidan på den tidpunkt när medlen bliva disponibla, synes vad anstaltsstyrelsen anförut icke utgöra tillräckliga skäl för att upptaga anslagen i fråga på tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår.

Utskottet.

Då den föreslagna anskaffningen av maskiner för flygtekniska försöksanstalten synes vara nödvändig för att anstalten skall kunna fylla sin funktion och jämväl i andra hänseenden synes vara till fördel för anstaltens verksamhet, har utskottet funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag om anvisande av ett anslag av 70 000 kronor för ifrågavarande ändamål.

Den föreslagna om- och tillbyggnaden av anstaltens verkstadslokaler synes vara erforderlig för att lokalerna skola motsvara anstaltens behov, varför utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag även i denna del.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) till *Flygtekniska försöksanstalten: Anskaffning av vissa maskiner* för budgetåret 1945/46 under tionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 70 000 kronor,

b) till *Om- och tillbyggnad av flygtekniska försöksanstaltens verkstadsavdelning* för budgetåret 1945/46 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 143 000 kronor.

Stockholm den 20 april 1945.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 82.